

Історія українського суспільства містить чисельні прояви доброчинності та меценатства. Реальна, а не декларована допомога постраждалим, хворим та збіднілим є складовою частиною нашої національної історії [8, с. 159]. Використовувати позитивний досвід минулих поколінь, розвивати й підтримувати важливі благодійні акції, допомагати нужденним і хворим – саме це повинно стати основою виховання людини нової генерації.

Література

1. Гришина Я. *Социальное предпринимательство как инновационно-правовая основа обеспечения имущественных потребностей*. Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. 2013. №2-3.
2. Гусакова З. Е. *Дом трудолюбия*. Ученье – свет. Кем быть, или образование в Саратовской области. Справочно-краеведческое издание. Саратов: Приволжское. кн. изд-во, 2006.
3. *Петербургский дом трудолюбия для мальчиков-подростков в Галерной гавани*. СПб., 1897.
4. Северюхин Д. Я. *Попечительное общество о доме трудолюбия для детей-подростков в Галерной гавани*. Энциклопедия благотворительности. Санкт-Петербург. 2015.
5. Сперанский С. *Рабочие дома в России и за границей*. С.19.
6. Тархов С. А. *Изменения административно-территориального деления России за последние 300 лет*. География. 2001. № 15.
7. Храпоничева Е. *Дома трудолюбия*. Московский журнал. 1999. № 9.
8. Циганенко Л.Ф. *Досвід доброчинної діяльності дворянства Бессарабії в галузі освіти (XIX – початок XX ст.)*. Гуржіївські історичні читання: Збірник наукових праць. Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2012. Вип. 5.

БЛАГОДІЙНІСТЬ ЯК ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНИЙ ФЕНОМЕН

Олексій Запорожченко

кандидат філософських наук, доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Традиційно вважається, що феномен благодійності як духовної і, навіть, прагматичної цінності є набуттям розвитку християнської ментальності. Дійсно, найбільш спорідненими поняттями є такі християнські цінності, як милосердя,

жалість, альтруїзм. Та й англійською мовою благодійність перекладається як «charity» і походить це слово від грецького «харита» – жалість, доброта. Слід сказати, що феномен благодійності завжди відбивав як рівень соціально-економічного розвитку суспільства, так і стан його моральності, духовності, його цивілізаційну зрілість. Благодійність як релігійно-духовний феномен пройшла досить довгий шлях інституційного оформлення та розширення семантичного поля.

Як передумови становлення благодійності слід відзначити формування певних суспільних потреб в процесі історичного розвитку в нових типах соціальної дійсності та відповідних їм політичних і соціально-економічних умов. Цей процес супроводжувався генезисом необхідних організаційних структур, а також пов'язаних з ними ціннісних стандартів і соціальних норм.

Вже в Античній цивілізації виникнення і розвиток різних видів благодійності призвів до філософської рефлексії з приводу цього соціального і духовного феномену. Платон підвів оригінальні філософські обґрунтування для благодійної діяльності. Він писав, що бідному необхідно бути другом багатого, слабому бути другом сильному, заради піклування, хворому триматися лікаря, і ті, хто не освічені мають любити освічених і дружити з ними [1, с. 253-254].

Римський політик і філософ Цицерон виділив два види допомоги – справами і грошима і останній спосіб є простішим, особливо для заможної людини, але перший є більш бажаний, більш блискучий і більш гідний хоробрі і добродішної людини [2, с. 255].

Однак, на думку Цицерона, в благодійності необхідно виходити з деяких основ справедливості: по-перше, нікому не завдавати шкоди; по-друге, служити загальній користі [2, с. 144]. Розмірковуючи про благодійність, щирість, і справедливість Цицерон вважав, що вони найбільш властиві натурі людини, але з багатьма застереженнями. Перш за все, треба бути уважним, щоб ця доброта не шкодила саме тим людям, яким, як нам здається, ми робимо добро, а також і іншим людям; потім – щоб доброта не перевищувала наших можливостей; далі треба намагатися віддавати кожному по його заслугах – це основа справедливості, і на неї треба орієнтуватися у всіх своїх міркуваннях і діях щодо благодійності. Бо тих, хто надає людям милість, яка може зашкодити саме тому, кому хочуть принести користь, треба визнати не благодійниками і не щедрими людьми, а тими, хто несе смерть [2, с.152].

Також Цицерон неодноразово вказує і на негативні наслідки, зокрема грошової допомоги. Він наводить, як приклад, Царя Македонії Філіпа, який

ставився до роздачі грошей як до підкупу – адже той, хто отримує, що б там не було, стає більш розбещеною людиною і завжди готовий розраховувати не на себе, а на допомогу ззовні, а, отже, стає залежним [2, с. 256]. Очевидно, цар Філіп був не самотній у такому своєму ставленні до бідних. Для таких, як він, благодійність була лише інструментом політики.

Отже, на відміну від ранніх християнських авторів, Цицерон виступав проти непоміркованої, недиференційованої допомоги, оскільки необхідно обирати відповідних людей і бути уважним. До речі такі відомі античні автори як і Сенека і Епіктет також приділяли увагу проблемі благодіяння і мислили також, як і Цицерон.

Таким чином, вже у стародавній Греції та Римі були закладені моральні основи благодійності, принципи і базові форми, були розглянуті мотиви і деякі обмеження в області благодіянь. Європейська цивілізація і багато інших християнських країн і досі використовують цю велику спадщину античного світу. В рамках античної цивілізації в I в. н.е. зароджується християнство, яке було офіційно визнано в Римській імперії в IV ст. У Священних Писаннях християн, а, саме, в Євангеліях є багато установок і обґрунтувань благодіяння.

«У тебе ж, коли твориш милостиню, нехай ліва рука твоя не знає, що робить права, щоб милостиня твоя була в таємниці; і Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно» [Мф 6:3]. Або в іншому фрагменті: Ісус сказав йому (юнакові), якщо хочеш бути досконалим, піди, продай маєток твій та гроші жебракам роздай, і матимеш скарб на небесах, і приходь і йди за Мною » [Мф. 19:21].

Так, благодійність у християн на ранніх етапах еволюції релігії перетворилася в одну з головних форм діяльності. Благодійність стає однією з базових духовних і практичних цінностей, і набуває сакрального характеру.

Перший приклад масової християнської благодійності – допомога тим, хто голодував у Палестині з Антіохії, Греції і Македонії в I в. н.е. А у IV ст. вже на державному рівні у Римській імперії створюються благодійні організації.

Втім, ранні християни, слідуючи настановам Євангелія, захоплювалися «сліпою» роздачею милостині, допомогою усім, хто просить, що відповідало вимогам: «Тому, хто просить у тебе тому дай, а від того, хто хоче позичити в тебе, не відвертайся» [Мф. 5:24]. У більш пізній час милостиня багато в чому втратила релігійний сенс і перетворилася, скоріше, у світську форму підтримки нужденних (благодійність на вулицях, вокзалах, лікарнях, притулках для жебраків тощо.) Крім милостині, християни використовували і більш масштабні форми підтримки

бідних. Однак милостиня залишається головним видом благодійності для християнства.

Однак змінюються епохи, соціально-економічні підстави цивілізації, виникають і нові ментальні установки у всіх сферах. Все це призводить до відповідних змін і в галузі благодійництва. Світ починаючи з XVII ст. поступово втягується в нову систему соціальних відносин, яка заміщує собою традиційні патріархальні структури. Церква втрачає роль головного ідеолога і суб'єкта благодійної діяльності, але стрімко зростає кількість бродяг, жебраків, просто бідних робітників, селян, ремісників, з якими вона раніше і працювала. Починається і переосмислення феномену благодійності як духовної і практичної цінності. Судження набувають більш різкий характер, відчувається вплив атеїзму і ворожість по відношенню до церкви. Такі ідеї висловлюються в основному в працях французьких філософів – просвітників Д. Дідро, Вольтера, П. Гольбаха тощо.

Однак основні семантичні константи добротності фактично не змінилися з часів Марка Тулія Цицерона. Проте, благодійність як духовна і релігійна цінність має бути вивчена після довгих років «радянського забуття», а наукове дослідження феномену благодійності допоможе краще зрозуміти механізми та засоби допомоги нужденним, що є досить актуальним для сучасної України.

Література

1. Платон. *Сочинения*. СПб.: «Странник». 1863. Ч. 3-4. 470 с.
2. Марк Туллий Цицерон. (1999) *О старости, о дружбе, об обязанностях*. М.: Эксмо-Пресс. 528 с.

БЛАГОДІЙНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК РІВНЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Олексій Ільїн

викладач, аспірант

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

У сучасному світі соціальна відповідальність є важливою цінністю, яка являється однією з передумов стабільного розвитку суспільства, зниження ризику соціальних конфліктів, послаблення соціальної нерівності. Необхідно зазначити, що важлива не лише відповідальність з боку приватного сектору (підприємств, корпорацій), але також й держави, кожної окремої людини – за майбутнє свого міста, країни, світу. Соціальна відповідальність, на думку О. А. Грішнова,